

edicto bani). Znači banske časti bijahu zastava (banderium) kao simbol vrhovne vojničke vlasti u Hrvatskoj, a dobivao ju je kod instalacije od kralja po njegovim komisarima, onda žezlo kao simbol sudačke i upravne vlasti.¹ Samim imenovanjem kraljevim hrvatski staleži još nijesu držali da imaju bana, jer za njih bijaše glavni čin svečana instalacija pred saborom. Držeći u desnici žezlo, a u lijevoj zastavu i stojeći na uzvišenijem mjestu, ponajviše u crkvi sv. Marka u Zagrebu, novi je ban pred sabranim staležima izgovarao prisegu, koju mu je čitao kraljev povjerenik. Sve do 1756. bijaše običaj, da su staleži poslije toga banu votirali u ime zemlje dar, obično u novcu, ali odonda to prestade. Ovaki dar votirali su inače staleži u oči krunisanja i novomu vladaru. Poslije instalacije ban bi sebi sam odabrao banovca² (vicebanus), a taj je onda na saboru položio prisegu. Banovac mogao je da bude samo domaći sin i plemić, a nipošto stranac, makar i imao posjeda u Hrvatskoj ili Slavoniji. Redovito je to bio župan zagrebački ili križevački, no otkad su županije 1756. preudešene po ugarskom uzoru, stalo se to napuštati. Banovac bješe zavisao jedino od bana te se poslije banova odstupala ili smrti također morao odreći svoje časti. Često se zgađalo, a naročito u XVIII. vijeku, da nije bilo bana, već samo od kralja imenovani zamjenik banske časti (locumtenens), ali hrvatski su se staleži vazda opirali takovoj neustavnoj novotariji.

Sabor. Još u početku ovoga doba sastajala su se po dva sabora, zaseban hrvatski i zaseban slavonski. Međutim teritorijalno opadanje Hrvatske i seljenje hrvatskoga plemstva u Slavoniju učini nužnim, da su se staleži hrvatski i slavonski uzeli sastajati na zajedničko raspravljanje (prvi put u Zagrebu u junu 1533.) pod predsjedanjem zajedničkog bana, a doskora se sasvim stopiše oba sabora u jedan hrvatsko-dalmatinsko-slavonski (od 1558. dalje). Saboru je vazda predsjedao ban ili njegov zamjenik, obično biskup zagrebački, ali nema primjera, da je saboru predsjedao banovac. Na sabor dolaze u to doba svi prelati i velikaši, koje treba ban da zasebnim pozivnicama pozove (per litteras banales), dok se niže plemstvo pozivalo po županijama, koje su tada izabrale svoje zastupnike, tako

¹ Oba ova simbola (zastava i žezlo) još se i danas mogu vidjeti na grobu bana Tome Erdődyja († u jan. 1624.) u lijevoj lađi stolne crkve u Zagrebu (gledajući s glavnoga žrtvenika).

² Riječ podban novoga je postanja.